

דורש טוב לעמו

א. אהבת ישראל והעבודה של הסניגוריא על הכלל ועל הפרטים איננה רק עבודה הרגשית לבדה, כי אם מקצוע גדול בתורה, וחכמה עמוקה ורחבה, רבת הענפים, שכולם צומחים ויונקים מלשד טל אור תורת חסד.

ב. אהבת ישראל היא תולדה מהאמונה באורה האלהי של כנסת ישראל, שהוא לה סגולה עצמית שלא תזוז ממנה בכל חליפות הזמנים. ביותר צריכה אהבה עליונה זו, וסבתה האמונה הפנימית בשורש האלהי שלה, להיות מתעוררת בקרב אנשי לב ורוח בעת ירידתה של האומה. במצב הרוח, בעת אשר רמיסת קודש וזלזול דת יראו בכל תוקף ועז, — להבחין שעם-כל-זה כח ישראל גדול היא ועצום לאלהיו, ולהסתכל במאור הפנימי, החודר את רוח הכלל, ושמשכנו הוא ג"כ בכל נפש פרטית שבישראל בגלוי או בסתר, גם בנפש הנסוגה מאד, אשר סרה הרבה מדרך ד'. הגילוי שמגלה הצדיק, האוהב את עצמיותה של האומה בכל עז חיון. את הטוב האלהי הצפון בקרבה, פועל לטובה על האיש העוסק בסניגוריה האמיתית הזאת, לרוממו מעל שפלות החיים הגסים והמוגבלים. ההולכים קדורנית בזעפם העגום. והפעולה חוזרת באורח סגולי על כללות האומה ופרטיה, להכניס בהם כח מעורר לחן ולחסד-אל, שיפילס להם אורח לתשובה מאהבה.

ג. האהבה הגדולה, שאנחנו אוהבים את אומתנו, לא תסמא את עינינו מלבקר את כל מומיה, אבל הננו מוצאים את עצמיותה, גם אחרי הבקורת היותר חפשית, נקיה מכל מום. כולך יפה רעיתי ומום אין בך.

הורו לנו חז"ל, ששונה היא מאד מדת הענותנות ממדת הקפדנות: מדת הענותנות היא טובה כשהיא לעצמה במקורה, אצל המקור הגדול הענקי, שממציא לו דרכו ברום ערכה הכביר, וטובה ג"כ בהשפעתה על כל אדם, ג"כ הקטנים הרבה ממנו, שיציגו למשל את המדה הנחמדה ההיא להטות כלפי חסד ולהכריע את הצדדים המרובים שנוטים מן הטוב, אל הטוב והחסד והיושר. אע"פ שלא תעלה ביד הקטן את אשר עלה ביד הגדול, מ"מ הרבה טוב ושלום ישפת בעולם ע"י המדה הטובה הזאת. מה שא"כ הקפדנות, אם היא טובה במקורה, אצל הענק שבהשגחה האלהית הועמד לפלס דרך החיים לפני אדם רב, להראות באצבע על מרכז היושר והצדק הנכסף התכליתי, אבל איננו טוב כ"א באיש הגדול המקורי, אבל אם הקטן יציב לו אורח כזה למופת, הוא יפול למדחפות, הוא בקטנו לא יוכל כלל להבחין את מדת מרכז הצדק ומה הוא הערך של הנטייה הראויה למחאה והתנגדות נמרצה, ונמצא שמדה זאת תביאהו להשחית את מדותיו ולאבד את שלום הסביבה שהוא חונה בה, ותועלתה רחוקה ממנו מהגיע. ע"כ, לעולם יהא אדם, האדם הנהוג, כלל האדם הצריך מאד ללימוד והדרכה, וצריך למופת להעמיד דוגמא לנפשו, ללכת בעקבות מי שגדול ממנו שעשה והצליח, יהא ענותן כהלל, את הלל רשאי וחייב 'הוא' לקחת לו למופת ג"כ על מדרגתו הקטנה. ואל יהא קפדן כשמאי, חלילה להציב למופת את מדת קפדנותו של שמאי, שאם טובה וגדולה היתה לפי ערכו הגדול, ולפי רב כח השפעתו, וגדולת שכלו, ועצם נדיבת נפשו, וכוונתו העליונה והבהירה, אבל אין מדה זו יכולה כלל להיות מועתקת בהעתקה קטנה. מה שא"כ מדת הענותנות, היא יכולה ג"כ להיות נעתקת אצל כל אדם לפי ערכו, כ"א לפי כחו, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. (מתוך עי'א, שבת, ב', קי"ב)